

Zalecenie nr 203 dotyczące środków uzupełniających na rzecz skutecznej likwidacji pracy przymusowej

Konferencja Ogólna Międzynarodowej Organizacji Pracy,

zwołana do Genewy przez Radę Administracyjną Międzynarodowego Biura Pracy i zebrana tam w dniu 28 maja 2014 r. na swojej sto trzeciej sesji,

przyjmując Protokół z 2014 r. do Konwencji nr 29 dotyczącej pracy przymusowej, z 1930 r. zwany dalej „Protokołem”, i

postanowiwszy przyjąć niektóre wnioski w celu usunięcia luk w implementacji Konwencji nr 29 dotyczącej pracy przymusowej, z 1930 r. zwanej dalej „Konwencją” i potwierdzając, że środki w zakresie zapobiegania, ochrony i środki zaradcze takie jak odszkodowanie i rehabilitacja, są niezbędne dla osiągnięcia skutecznej i trwałej likwidacji pracy przymusowej i obowiązkowej, która to sprawa stanowi czwarty punkt porządku dziennego sesji,

postanowiwszy, że wnioski te zostaną ujęte w formę zalecenia uzupełniającego protokół i konwencję,

przyjmuje w dniu jedenastym czerwca dwa tysiące czternastego roku następujące Zalecenie, który otrzyma nazwę Zalecenie dotyczące pracy przymusowej (środki uzupełniające), z 2014 r.

1. Członkowie powinni tworzyć lub wzmacniać, w miarę potrzeby, w konsultacji z organizacjami pracodawców i pracowników jak również innymi zainteresowanymi grupami:

a) krajową politykę i plany działania zawierające środki określone w czasie i uwzględniające czynnik równości płci oraz potrzeby dzieci w celu osiągnięcia skutecznej i stałej likwidacji wszystkich form pracy przymusowej lub obowiązkowej poprzez przeciwdziałanie, ochronę i dostęp do środków zaradczych, takich jak odszkodowania dla ofiar oraz karanie sprawców, i

b) właściwe władze takie jak inspektoraty pracy, wymiar sprawiedliwości sądownictwo i organy krajowe lub inne mechanizmy instytucjonalne właściwe w sprawach pracy przymusowej lub obowiązkowej, aby zapewnić rozwój, koordynację, implementację, monitorowanie i ocenę krajowej polityki i planów działania.

2.1). Członkowie powinni regularnie zbierać, analizować i udostępniać wiarygodne, bezstronne i szczegółowe informacje i dane statystyczne, posegregowane według odpowiednich kryteriów takich jak płeć, wiek, narodowość, na temat charakteru i skali pracy przymusowej lub obowiązkowej, co pozwoliłoby dokonać oceny osiągniętego postępu.

2). W odniesieniu do danych osobowych powinno być respektowane prawo do prywatności.

ZAPOBIEGANIE

3. Członkowie powinni podejmować środki zapobiegawcze, które obejmą:

- a) respektowanie, promowanie i realizację fundamentalnych zasad i praw w pracy,
- b) promowanie wolności zrzeszania się i rokowań zbiorowych w celu umożliwienia zagrożonym pracownikom wstępować do organizacji pracowników,
- c) programy na rzecz zwalczania dyskryminacji, która zwiększa zagrożenie pracą przymusową lub obowiązkową,
- d) inicjatywy na rzecz zwalczania pracy dzieci i popierające możliwość edukacji dzieci, zarówno chłopców jak i dziewcząt, jako zabezpieczenie dzieci przed staniami się ofiarami pracy przymusowej lub obowiązkowej, i
- c) podejmowanie kroków na rzecz realizacji celów Protokołu i Konwencji.

4. Uwzględniając okoliczności krajowe, Członkowie powinni podejmować jak najskuteczniejsze działania prewencyjne, takie jak:

- a) przeciwdziałanie podstawowym przyczynom zagrożenia pracowników pracą przymusową lub obowiązkową,
- b) ukierunkowane kampanie na rzecz podnoszenia świadomości, szczególnie tych, którzy są najbardziej zagrożeni staniami się ofiarami pracy przymusowej lub obowiązkowej, informowania ich m.in. o sposobach chronienia się przed nieuczciwymi lub uwłaczającymi praktykami rekrutacji i zatrudnienia, ich prawach i obowiązkach w pracy oraz sposobach uzyskania w razie potrzeby dostępu do pomocy,
- c) ukierunkowane kampanie na rzecz podnoszenia świadomości w zakresie kar za łamanie zakazu pracy przymusowej lub obowiązkowej,
- d) programy kształcenia zawodowego dla zagrożonych grup ludności w celu zwiększenia ich szans i możliwości na zatrudnienie i uzyskiwanie dochodu,
- e) kroki na rzecz zapewnienia, że ustawodawstwo i przepisy krajowe dotyczące stosunku pracy obejmują wszystkie sektory gospodarki i że są one skutecznie egzekwowane. Stosowne informacje na temat warunków zatrudnienia powinny być sporządzone we właściwy, możliwy do zweryfikowania i łatwo zrozumiały sposób oraz możliwie w formie umów pisemnych zgodnych z ustawodawstwem, przepisami krajowymi lub układami zbiorowymi,
- f) podstawowe gwarancje zabezpieczenia społecznego stanowiące część minimalnego zakresu ochrony socjalnej przewidzianego w Zaleceniu nr 202 dotyczącym zakresu

ochrony socjalnej, z 2012 r. w celu zmniejszania zagrożenia pracą przymusową lub obowiązkową,

g) ukierunkowanie i informowanie migrantów, przed wyjazdem i po przybyciu, w celu lepszego przygotowania ich do pracy i życia za granicą oraz kreowania świadomości i lepszego zrozumienia kwestii handlu ludźmi dla celów pracy przymusowej,

h) spójne polityki, takie jak polityki zatrudnienia i migracji pracy uwzględniające zagrożenia napotymane przez poszczególne grupy migrantów, w tym znajdujących się w nieuregulowanej sytuacji oraz okoliczności mogące skutkować pracą przymusową,

i) promowanie skoordynowanych wysiłków właściwych organów rządowych z organami innych państw w celu ułatwiania zgodnej z prawem i bezpiecznej migracji oraz zapobiegania handlu ludźmi, w tym skoordynowanych wysiłków na rzecz regulacji, licencjonowania i monitorowania działalności osób rekrutujących do pracy i agencji zatrudnienia oraz eliminowania pobierania od pracowników opłat rekrutacyjnych, aby zapobiec związaniu się długiem i innym formom przymusu ekonomicznego,

j) realizując wynikające z Konwencji obowiązki na rzecz eliminacji pracy przymusowej lub obowiązkowej, zapewnianie poradnictwa i wsparcia dla pracodawców i przedsiębiorstw by podejmowali skuteczne kroki w celu identyfikowania, przeciwdziałania i łagodzenia zagrożenia pracą przymusową lub obowiązkową w ich działalności, produktach, usługach lub operacjach, z którymi mają bezpośredni związek oraz w celu zapewniania informacji o innych sposobach działania w tym zakresie.

OCHRONA

5.1. Powinny być podejmowane ukierunkowane starania na rzecz rozpoznawania i uwalniania ofiar pracy przymusowej lub obowiązkowej.

2. Ofiarom pracy przymusowej powinny być zapewnione środki ochronne. Nie powinny być one uzależnione od gotowości ofiary do współpracy podczas postępowania karnego i inny procedur.

3. Mogą być podejmowane kroki w celu zachęcania ofiar do współpracy na rzecz identyfikowania i karania sprawców.

6. Członkowie powinni uznać rolę i możliwości organizacji pracowników i innych zainteresowanych organizacji we wspieraniu ofiar pracy przymusowej lub obowiązkowej i udzielaniu im pomocy.

7. Członkowie powinni, zgodnie z podstawowymi zasadami swoich systemów prawnych, podejmować niezbędne działania w celu zapewnienia, że właściwe władze upoważnione są do odstąpienia od ścigania i karania ofiar pracy przymusowej lub obowiązkowej za udział w nielegalnych działaniach, których musiały się dopuścić w bezpośredniej konsekwencji wykonywania pracy przymusowej lub obowiązkowej.

8. Członkowie powinni podejmować działania na rzecz eliminowania nadużyć i oszustw osób rekrutujących do pracy i agencji zatrudnienia, takie jak:

- a) eliminowanie pobierania opłat rekrutacyjnych od pracowników,
- b) wymaganie spisania zrozumiałych umów, które precyzyjnie wyjaśniają warunki zatrudnienia i wykonywania pracy,
- c) utworzenie odpowiedniego i dostępnego mechanizmu rozpatrywania skarg,
- d) nakładanie odpowiednich kar,
- e) regulowanie lub licencjonowanie usług pośrednictwa pracy.

9. Uwzględniając swoje warunki krajowe, Członkowie powinni podejmować najbardziej skuteczne środki ochronne na rzecz zaspokajania potrzeb wszystkich ofiar zarówno w zakresie pomocy natychmiastowej jak i długoterminowej regeneracji oraz readaptacji, takie jak:

- a) uzasadnione działania na rzecz ochrony bezpieczeństwa ofiar pracy przymusowej lub obowiązkowej, jak również w razie potrzeby członków rodzin i świadków, włącznie z ochroną przed zastraszaniem i odwetem za realizację należnych im praw zgodnie ze stosownym ustawodawstwem krajowym oraz za współpracę w ramach procedur prawnych,
- b) odpowiednie i właściwe zakwaterowanie,
- c) opieka zdrowotna, w tym zarówno pomoc lekarska jak i psychologiczna jak również zapewnienie specjalnych środków rehabilitacyjnych dla ofiar pracy przymusowej lub obowiązkowej, w tym dla osób, które doświadczyły przemocy seksualnej,
- d) pomoc materialna,
- e) ochrona prywatności i tożsamości,
- f) pomoc społeczna i ekonomiczna, w tym dostęp do edukacji i szkoleń oraz godnej pracy.

10. Środki ochronne dla dzieci doświadczonych pracą przymusową lub obowiązkową powinny uwzględniać szczególne potrzeby i dobro dzieci oraz oprócz ochrony zapewnionej w Konwencji nr 182 dotyczącej najgorszych form pracy dzieci, z 1999 r., powinny obejmować:

- a) dostęp do edukacji dla dziewcząt i chłopców,
- b) wyznaczenie opiekuna lub innego przedstawiciela, w razie potrzeby,

c) domniemywanie, do czasu weryfikacji, że dana osoba jest nieletnia, jeżeli wiek osoby jest nieznan, ale istnieją podstawy do przypuszczenia, że ma ona mniej niż 18 lat,

d) wysiłki na rzecz ponownego połączenia dzieci z ich rodzinami lub, jeżeli wymaga tego dobro dziecka, zapewnianie rodzinnej formy opieki.

11. Uwzględniając swoje uwarunkowania krajowe, Członkowie powinni podejmować jak najskuteczniejsze środki ochronne na rzecz migrantów, którzy padli ofiarą pracy przymusowej lub obowiązkowej, bez względu na ich status prawny na terytorium kraju, w tym:

a) zapewnienie czasu na przemyślenie i regenerację, aby umożliwić zainteresowanej osobie podjęcie świadomej decyzji o środkach ochronnych i udziale w procedurach karnych, podczas których osoba będzie upoważniona do pozostania na terytorium zainteresowanego państwa członkowskiego, jeżeli istnieją uzasadnione podstawy sądzić, że jest ona ofiarą pracy przymusowej lub obowiązkowej,

b) zapewnienie pozwoleń na pobyt czasowy lub stały i dostępu do rynku pracy,

c) ułatwianie bezpiecznej i możliwie dobrowolnej repatriacji.

ŚRODKI ZARADCZE, W TYM ODSZKODOWANIA

I DOSTĘP DO WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

12. Członkowie powinni podjąć środki w celu zapewnienia, że wszystkie ofiary pracy przymusowej lub obowiązkowej mają dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz innych odpowiednich i skutecznych środków zaradczych, takich jak odszkodowanie za szkody osobiste i materialne, w tym poprzez:

a) zapewnienie, zgodnie z ustawodawstwem krajowym, przepisami i praktyką, że wszystkie ofiary, osobiście albo przez przedstawiciela, mają skuteczny dostęp do sądów, trybunałów i innych mechanizmów rozstrzygania sporów w celu zastosowania środków naprawczych takich jak zadośćuczynienie i odszkodowanie,

b) zapewnienie, że ofiary mogą dochodzić od sprawców zadośćuczynienia i odszkodowania, w tym niewypłaconych wynagrodzeń i ustawowych składek na świadczenia z tytułu zabezpieczenia społecznego,

c) zapewnienie dostępu do odpowiednich istniejących systemów odszkodowawczych,

d) zapewnienie informacji i doradztwa w zakresie przysługujących praw i dostępnego wsparcia służb, w zrozumiałym języku, jak również dostępu do pomocy prawnej, w miarę możliwości bezpłatnej,

e) zapewnianie, że wszystkie ofiary pracy przymusowej lub obowiązkowej popełnionej w państwie członkowskim, zarówno obywatele jak i osoby nie będące jego obywatelami, mogą ubiegać się o zastosowanie w tym państwie zaradczych środków administracyjnych, cywilnych i karnych, bez względu na ich obecność lub status prawny w tym państwie, zgodnie z uproszczonymi, gdy to właściwe, wymogami proceduralnymi.

WPROWADZANIE W ŻYCIE

13. Członkowie powinni podejmować działania na rzecz wzmocnienia wprowadzania w życie ustawodawstwa krajowego, przepisów i innych środków, w tym poprzez:

a) przyznanie właściwym władzom, takim jak służby inspekcji pracy, niezbędnych uprawnień, zasobów i szkolenia, aby umożliwić im skuteczne egzekwowanie prawa i współpracę z innymi zainteresowanymi organizacjami w celu przeciwdziałania i ochrony ofiar pracy przymusowej lub obowiązkowej,

b) zapewnienie nakładania innych kar, oprócz sankcji karnych, takich jak przepadek korzyści z pracy przymusowej lub obowiązkowej oraz innych aktywów, zgodnie z ustawodawstwem i przepisami krajowymi,

c) zapewnienie, w ramach stosowania artykułu 25 Konwencji i punktu b) powyżej, możliwości pociągnięcia osób prawnych do odpowiedzialności za łamanie zakazu pracy przymusowej lub obowiązkowej,

d) wzmocnianie wysiłków na rzecz rozpoznawania ofiar, w tym poprzez opracowywanie wskaźników pracy przymusowej lub obowiązkowej do użytku inspektorów pracy, organów ścigania, pracowników socjalnych, urzędników imigracyjnych, prokuratorów, pracodawców, organizacji pracodawców i pracowników, organizacji pozarządowych i innych zainteresowanych podmiotów.

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

14. Należy wzmocniać współpracę międzynarodową między Członkami i wśród Członków oraz ze stosownymi organizacjami międzynarodowymi i regionalnymi, które powinny pomagać sobie wzajemnie w osiągnięciu skutecznej i trwałej likwidacji pracy przymusowej lub obowiązkowej, w tym poprzez:

a) wzmocnianie współpracy międzynarodowej między instytucjami egzekwującymi prawo pracy jako uzupełnienie egzekwowania prawa karnego,

b) mobilizowanie zasobów na krajowe programy działania oraz międzynarodowej pomocy i współpracy technicznej,

c) wzajemną pomoc prawną,

d) współpracę personelu dyplomatycznego na rzecz zapobiegania i zwalczania korzystania z pracy przymusowej lub obowiązkowej,

e) wzajemną pomoc techniczną, w tym wymianę informacji i dzielenie się dobrymi praktykami i doświadczeniami wyniesionymi ze zwalczania pracy przymusowej lub obowiązkowej.

Powyższy tekst jest autentycznym tekstem Zalecenia przyjętego należycie przez Konferencję Ogólną Międzynarodowej Organizacji Pracy na jej sto trzeciej sesji, która odbyła się w Genewie i została ogłoszona za zamkniętą w dniu dwunastego czerwca 2014 r. Na dowód czego w dniu dwunastego czerwca złożyli swe podpisy:

Przewodniczący Konferencji
DANIEL FUNES DE RIOJA

Dyrektor Generalny
Międzynarodowego Biura Pracy
GUY RYDER

Za zgodność tłumaczenia z oryginałem

Agata Oklińska
Zastępca Dyrektora Departamentu Dialogu i Partnerstwa Społecznego
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej